

До: Председателя на министерския съвет на Р България
До: Министъра на образованието, младежта и науката
До: Председателя на общото събрание на БАН
До: и.д. Председател на БАН

Приключилият неотдавна конкурс на Фонда за научни изследвания при МОМН "Финансиране на фундаментални научни и научноприложни изследвания в приоритетните области" бе проведен при многобройни драстични нарушения на законите и решенията на Народното събрание и МОМН, регулиращи материята, както и на собствения Правилник на Фонда. Нарушени са нормативни документи, норми за прозрачност, установени европейски практики. Всички тези нарушения хвърлят дълбока сянка на съмнение върху обявените крайни резултати от конкурса и обезмислят труда и амбициите на цялата научна общност от българските висши училища и научни институти, за които, според утвърдената от парламента "Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020", програмно-проектното финансиране е основният източник на средства.

Сред най-грубите формални нарушения на Правилника на Фонда са следните:

1 Националната стратегия формулира отчетливо 5 области за приоритетно финансиране на научни изследвания, важни за родната икономика, и предвижда заедно с това 15% от средствата за финансиране на фундаментални научни изследвания извън този кръг, "от полза само за световната икономика", но със значение за развитието на самите научни дисциплини. Според чл. 4. от правилника на фонда, "насърчаването на изследванията" е в тези направления. Ръководството на Фонда, обаче, преиначавайки до неузнаваемост и буквата, и духа на Стратегията в частта за насърчаване на фундаменталните изследвания в посочения обем, тихомълком "дописва" свой шести измислен национален приоритет "Научни изследвания с приложения в педагогическата сфера", и разпределя над 6% от общия бюджет на проекти, свързани с манипулираната му формулировка.

2 Съгласно чл. 31 (1) от Правилника, *"оценяването на научните проекти и програми се извършва от независими чуждестранни рецензенти при спазване принципите на безпристрастност, компетентност и избягване конфликта на интереси"*, а национални рецензенти - според ал.(2) - се допускат само за *проекти, свързани с културно-историческото наследство и националната идентичност*. В разрез с това, всичките над 1200 проекта са рецензирани само от национални рецензенти. В оповестения на сайта на Фонда списък на националните рецензенти се откриват драстични случаи на конфликт на интереси на потенциални рецензенти, които в същото време са ръководители на проекти, спечелили финансиране, близко до максималното. Колко са рецензентите измежду останалите членове на спечелилите екипи остава само да се гадае.

3 Съставът на Изпълнителния съвет е формиран в нарушение на изискванията от чл.8 ал. (2), ал.(4) т.5 и ал.(5) за възрастта и квалификацията на членовете му и баланса между научните направления, които те представляват. Оценката и класирането на проектите от конкурса са проведени в пряко противоречие с "Насоките за кандидатстване в конкурса" - официалният документ за условията, с които всички кандидати са длъжни да се съобразят при подготовката на проектите си. В частност:

4 Част II, т.1 от "Насоките" изключва участието в конкурса на "научни посредници": *Кандидатите трябва да са непосредствено отговорни за изпълнението на дейностите по проекта, а не да действат в качеството на посредници*. В драстично противоречие с това, бенефициентите на 16 финансирани проекти на обща стойност близо 4 и половина милиона (над 20% от бюджета) са единствена организация без собствен научно-изследователски потенциал, т.е. "посредници" в най-чистия смисъл на думата.

Деморализиращото въздействие от нарушенията на нормативните разпоредби се задълбочава от пълната липса на прозрачност и информационното затъмнение около конкурсната процедура, в пълен контраст с утвърдената европейска и световна практика. Всъщност, резултатите от конкурса не са и изобщо не се предвижда да бъдат оповестени! Оповестен е единствено списъкът на победителите в конкурса, което - при вече установените множество формални нарушения - е крайно неубедително. Процедурата за "достъп до експертните оценки от страна на ръководителите на некласирани проектни предложения", необяснимо разтеглена в бъдещето, е очевиден опит за отлагане на решението на възникналите проблеми и размиване на натрупаното напрежение.

Убедени, че резултатите от приключилия конкурс "Финансиране на фундаментални научни и научноприложни изследвания в приоритетните области-2012" отклоняват от реалното им предназначение немалка част от и без това оскъдните средства за програмно-проектно финансиране на научните изследвания в България, ние настояваме:

1. Да бъде изцяло осветлена процедурата по оценка и класиране на кандидатствалите в конкурса проекти, като в 14-дневен срок бъдат публикувани на интернет-сайта на Фонда на научни изследвания:

- а) Съставът на временните научно-експертни комисии по конкурса;
- б) Списъкът на рецензентите по конкурса, с посочване на областта им на компетентност и броя на рецензиите, които всеки от тях е изготвил;
- в) Пълният списък на всички участвали в конкурса проекти, като за всеки от тях бъдат приведени данните за:

- основното приоритетно направление, по което се кандидатства (за да бъдат разсеяни съмненията, че при част от проектите не е изпълнено изискването на ч. II, т. 3 от "Насоките" за *пълно съответствие на целите на изследването с приоритетната област*);
- анотацията на проекта (до 1800 знака);
- професионалната автобиография на ръководителя на проекта (с което да бъде отхвърлено натрапващото се впечатление за липса на изискваната в "Насоките" научна компетентност при някои от финансираните проекти);
- списък на членовете на екипа от отделните кандидатстващи организации;
- поисканото и евентуално - присъденото финансиране;
- оценките (брой точки) по всеки от 4-те критерия, поотделно за всяка рецензия;
- изчерпателна формулировка на установеното административно несъответствие (за декласираните проекти).

2. Ръководството на Фонда да даде публично обяснение за установените нормативни нарушения и внесе необходимите корекции в класирането след отстраняването им, включително на свързаните с допълнително установените конфликти на интереси.

3. В съгласие с практиката при европейските научни конкурси и на тези в САЩ, ръководството на Фонда да приеме нормативни решения, осигуряващи пълната прозрачност за всички бъдещи конкурсни процедури в обема, описан в т. 1. Относителният дял на средствата за всяко от приоритетните направления и за фундаментални изследвания да бъдат определяни и обявявани преди началото на конкурсите. Да се въведе и практиката за публикуване на интернет сайта на Фонда на научните и финансовите отчети на всички приключени конкурси.

Председател на НС на ИЯИЯЕ-БАН

София, 23.11.2012

(чл.-кор. на БАН, проф. дфн Чавдар Стоянов)